Kuna rae pealekäimised midagi ei aidanud ja kuna tal enesel puudus igasugune võim sundida gildi sõnakuulmisele, ta pöördus abipalvega landshöfdingu poole, kes võttis kohe tarvitusele karmid abinõud. Gildide oldermannidele käskis ta teatada, et nad saadaks „undisputirlich" töölisi ehitusele, tõrkujate vastu pidi linna fiskaal alustama protsessi. Asjaajamise kiirustamiseks soovitas ta raele fiskaalsetes asjades senise kolme korra asemel süüdlasi ainult kord lasta tsiteerida ning määrata kohe karistus, sest „es gereichte E. E. Raht selbsten zum despekt, dass sie keinen Gehorsamb bey die bürger hätten"[175]. Selliste ähvarduste tagajärjel oli kodanikkond veidi aega tõesti taltsam ja kohustus isegi maksma ehitushärrale abiks määratud kodaniku-töötasu [176]. Et aga raad ei julgenud täiel määral kasustada Taube soovitatud drakoonilisi vahendeid, oli varsti kõik jälle peaaegu endist viisi.

Töö käigust annab teatava ülevaate raekoja ehitamise arve [177], kuid sinna on märgitud ainult kontributsiooni-rahadest kaetud väljaminekud. Kodanikkonna teokorras tehtud tööde kohta saab teha ainult oletusi.

Töö hakul ei olnud vanast raekojast peale alusmüüride säilinud nähtavasti kuigi palju. Vististi oli varemeid Vene teise okupatsiooni järele kasustatud kivimurruna linna hoonete parandamiseks, nagu seda oli varemaltki juhtunud nii mitme ehitisega Tartus. Esseni plaani järgi pidi uus raekoda tugema osalt vanadele alusmüüridele, osa tuli aga rajada uuesti. Halva põhipinna tõttu oli see töö kaunis raske. Püsiva aluse loomiseks vundamendile tuli taguda maasse viiesüllased männipalgid ja nende peale teha kuue- ja neljasüllastest palkidest võre [178]. Maasse taoti palgid nähtavasti teokorras, sest raekoja arves puudub märkus töötasu maksmise kohta.

Peale kodanike töötas ehituse juures veel liik „sunnitöölisi". Nimelt saatis Taube sinna vangistatud sõdureid lubjasegajateks (Kalckschläger). Suve läbi oli neid iga päev tööl keskmiselt 3—4 meest. Kasu sai sellest nii linn kui ka kroonu. Kuna muidu lubjasegajatele ja üldse liht-töölistele maksti 8 ööri päevas, oli vangi palgaks kõigest 3 ööri. Teisest küljest pääses aga landshöfding vangide ülespidamiskuludest, sest ka pühapäevade eest maksis linn nende toidurahaks 2 ööri [179]. Septembris maksti neile ka tööpäevade eest 2 ööri „weilen die Gefangenen so über-

---

175) P. C. 1688, (C. 38.), lk. 298—299.

176) Ibid., lk. 308.

177) „Rechnung über den Neuen Rathausz-Bau von Anno 1684 bisz 1694" (B. 7.), millest on arhiivis alal ka kaasaegne koopia, (B. 6.).

178) R. R., (B. 7), f. 23b—25a.

179) Ibid., f. 24b—26a. Üldse olid palkade vahekorrad erinevad praegusest. Nii maksti puuseppadele, samuti kui liht-mustatöölistele 8 ööri päevas, kuna müürseppade tööpalk oli $21^1/_3$ ööri. Praegusel ajal ei ole see vahe kaugeltki nii suur, näit. oli see 1924. a. Tartus vähem kui 25% (vt. Seydenbach, Ehitusasjandus, „Tartu", lk. 455). Seletada võib seda sellega, et müürsepad olid peaaegu kõik sakslased, liht-puusepad aga enamasti väljaspool tsunfti seisvad eestlased, kes suure konkurentsi tõttu pidid leppima mustatöölise palgaga.